קובי ריכטר • מול אירן גרעינית

בריתות חדשות

הפור נפל. יש הסכם בין ארה"ב לבין איראן. הסכם מאבזב לישראל, שלא מחמיא לצוות המשא ומתן האמריקאי. "ישראל לא הייתה שם בשל סעיפיהן של ראש הממשלה נתניהו, אך אל נטעה לחי שזו שאם היה מתנהג אחרת התוצאה הייתה שונה. איראן תמשיך יכולת גרעינית צבאית בהיקף רם ולא הייתה דרך למנוע זאת – דיפלומטית או צבאית. לכן יש להתחיל את הדיון בעתידנו תוך הכרה במציאות ההסכם ובהתגרענות איראנית לא רחוקה.

ראוי להבין שתי עוברות חשובות. האחת, שארה"ב פועלת ומפעל פוליטיקלי היא ולא מפיקולי "ישראל". "ישראל היא במקום השני מאם לא נחבל במעשינו, והוא אף עלול להגמיך. זו הסיבה שגם התנהלות נבו" נה מצדנו לא הייתה עוצרת את ההסכם שנפשיא ארה"ב החליט עליו בעל אינטרס אמריקאי. שנית, איראן אינה שואפת לכוח גרעיני לשם הפחדתה של "ישראל אלא לשם השגת הגמוניה שיעית בעולם המוסלמי. עוינותה המוצהרת לישראל משרתת מטרה זו ואינה מטרה בפ" ני עצמה.

מכך עולה המסקנה הבאה: איראן תבחר דרך לביסוס הגמוניה שיש לה סיכוי להצליח מבלי לקדם את העולם נגרה. המפלה של נשק גרעיני היא הרתעה הגרועה ביותר לכך, ואיראן שכבר הוכיחה בפשא ומתן שהיא שקולה, וראי תתרחק מדרך זו. המפלת לחימה בעצימות נמוכה, תמיכה בטרור ובפעילות טרילה שאיראן מצליחה בה זה שנים בלבנון, סוריה ותימן היא גם הדרך שאיראן תצליח בה ללא הרעה בינלאומית. אין לאיראן סיבה להחליפה בתוקפנות גרעינית.

מצדן של המדינות הסוניות המתונות, כמו סעודיה, מצרים ושורקיה, התשובה להתגרענות האיראנית תהיה התגרענות הדדית, ליצירת מאזן הרתעה. הן ישאפו לקבל מטרייה אמריקאית כדי להרתיע אף יותר תוק" פנות איראנית. מצדה של ארה"ב התגרענות איראנית תביא ליצירת ברית עם המדינות הסוניות, כדי לאזן את איראן שהתגרענותה תציג את הדיפלומטיה האמריקאית כבושלת ברירבה.

"ישראל יכולה להיות חלק מברית זו משום שכוחה הפו" טנציאלי מהווה תרומה משמעותית. ולהלופין היא עלולה למצוא עצמה מחוץ לברית משום שארה"ב או המדינות הסוניות יתגברו לכך. לאי־הבללתה יהיו תוצאות קרי" טיות לקיומה: מחוץ לברית, ישראל עלולה למצוא עצמה במצב שהיא מנועה מלהגיב על תוקפנות איראנית, כפי שקרה במלחמת המפרץ כשארה"ב מנעה תגובה ישראלית על הטילים העיראקים כדי לא לערער את הברית שקש" רה עם ארצות ערב. במצב כזה תיאלץ ישראל לקיים מאזן הרתעה לא רק נגד איראן אלא גם, בסיכויים לא וניחים, נגד סעודיה, מצרים וטורקיה. לכך אין לישראל משאבים מתאימים וקיומה נתון יהיה בסכנה.

שני כשלים יכולים להביא את ישראל למצב אסוני זה. האחד הוא קרע עמוק מספיק ביחסים עם ארה"ב, שלא תיאות להכיל את ישראל בברית או למצער לא תאזן הת" נגדות, אפילו רכה, לשותפות הערביות. נאומו של אובמה בשבוע שעבר יכול להעיד על התפתחות מדאינה בכיוון זה. הכשל השני הוא המשך הביבוש, שיש לו חסרונות רבים אחרים, שיגרום לשותפות הערביות לדחות את יש" ראל למרות תרומתה האפשרית לכוחה של ברית בשל העימות עם הפלסטינים – כפי שכבר עשו ב־1991 וכפי שיוזמתה החדשה של מצרים לפיקוח על הכור בדימו" נה עשויה לסמן. בתרחיש זה ארה"ב, המאוכזבת מסרבנות השלום הישראלית, כנראה שלא תכוהה בהן. ■